

Odziv predsednika vlade na oglaševanje podjetij v medijih, ki širijo sovražne vsebi

23.11.2018 - Zlasti na družabnih omrežjih je pred časom vnela razprava o spornosti oglaševanja (delno ali večinsko) državnih podjetij v medijih, ki širijo sovražne vsebi. Tudi v Kabinetu predsednika vlade smo nedavno prejeli kar nekaj pozivov, naj si tega javno opredelimo. Vedno sem in bč zagovarjal samostojnost in neodvisnost delovanja podjetij. Razumem, da si

Ali je Šarce prestopil mejo izražanja, ki pritiče predsedniku vlade?

Na javni poziv predsednika vlade **Marjana Šarca** k spremembi oglaševalske politike delno ali večinsko državnih podjetij v medijih, ki domnevno "širijo sovražne vsebine" so se odzvali štiri odlični pravniki **Andraž Teršek, Matej Avbelj, Jurij Toplak, Jernej Letnar Černič**, ki opozarjajo, da naj bo sovražni govor predmet dela pristojnih organov oblasti, torej sodišč, ustavnega sodišča in po potrebi ESČP, "ne sme pa to biti predmet premierjevih sugestij, razumljenih kot poduk in navodila oglaševalcem, katere medije naj izbirajo kot svoje poslovne partnerje." To so zapisali v pismu, v katerem ocenjujejo, da šef vlade hodi po nevarnem robu. Predlagajo mu, naj z držo in delovanjem "ravna bolj previdno, preudarno in tako, da ne bo sam prestopal meje svobodnega delovanja in izražanja, ki pritiče predsedniku vlade". Celoten zapis premiera, ki je državna podjetja pozval, naj ne oglašujejo v "porednih" medijih, to so – kot je mogoče sklepati – predvsem mediji, ki so naklonjeni opoziciji in zelo kritični do politike vlade, si lahko [preberete tukaj](#).

Pismo, ki so ga podpisali dr. Andraž Teršek, dr. Matej Avbelj, dr. Jurij Toplak in dr. Jernej Letnar Černič objavljam v celoti:

“Ponovljeno vljudno pojasnilo o svobodi izražanja; posebej, ko jo naslavlja strankarsko koalicijska oblast

Strankarska pripadnost, levo-desno opredeljevanje, ideološke strasti in politična navijaštva ne določajo in ne pogojujejo našega strokovnega, akademskega in javnega dela. Ne razpravljamo ad personam, ne napadamo in ne branimo nikogar – kot stranko, kot politika, ali kot nosilca javne funkcije. Zato zavračamo in se upiramo strankarskemu uglaševanju in levo-desnemu etiketiranju našega dela. Zavedamo se pragmatične dnevnopolitične uporabe, izrabe in zlorabe tega dela, ko ga posredujemo v javni prostor. A takšen odnos do našega pravoslovnega in politično filozofskega dela (kot oseb-državljanov in političnih bitij, »političnih živali«) ne občutimo kot naš problem, ampak kot problem tistih, ki to počnejo in tistega dela javnosti, ki to početje tudi tako sprejema. Kot našo edino strokovno, poklicno in v tem oziru etično odgovornost, hkrati pa kot moralno zavezo v vlogi predstavnikov pravniškega poklica in akademske vloge, uresničujemo pravico, ki je hkrati dolžnost, da opozarjamo na neustavne in nedemokratske države, stališča in ravnanja strankarskih politikov, kadar to moramo početi – zaradi svojega poklica. Pri ne sledimo skrbi ali zaskrbljenosti, komu bo naše javno izjavljanje v nekem trenutku politikantsko koristilo in komu se bomo zaradi tega vselej znova zamerili. Zato moramo prenesti tudi tisto, na kar nimamo neposrednega vpliva: etiketiranje, zlorabljanje in žaljivo izrekanje o našem delu, kadar se zgodi. Zaradi tega ne bomo spremenili svojega etičnega samorazumevanja, ne bomo glasni, ko bi bilo to v nasprotju z našim znanjem in akademsko odgovornostjo in ne bomo molčali, ko smo prepričani, da ne smemo molčati. Četudi pogosto pojasnjujemo, kaj po teoriji in doktrini ustavnosti in ustavne demokracije je in kaj ni predmet ustavne zaščite svoboda izražanja, pri tem ne zagovarjamo sovražnega govora, ne žaljenja, ne ščuvanja, ne ustrahovanja,

ne manipulacij, tudi ne populizma in demagogije. Temu se upiramo. A ne upiramo se tako, da bi prikrojevali razlage in pojasnila glede omenjenih ustavnopravnih konceptov, ali da bi molčali, kadar jih je treba pojasnjevati – kaj kot pravni koncepti pomenijo te besede. In s tem jih branimo: ne izjavitelje, ampak koncepte. Kdor tega ne želi razumeti, nima problema z nami, ampak s seboj in z nečim, kar nas neposredno ne zadeva.

V tem duhu in s takšnim etičnim samorazumevanjem se tokrat dobroverno odzivamo na medijsko poročanje o tem, da aktualni premier izrecno, izjavljeno »ne podpira oglaševanja v medijih, ki širijo sovražne vsebine.« Takšna izjava je najmanj neposrečena. Premier tvega resno prestopanje meje politično sprejemljivega, če se postavi v vlogo presojevalca, kaj so to sovražne vsebine, kdo je zanje odgovoren, kako se jim zoperstavljati. Posebej, če močno sugerira, da prihajajo samo z ene od dveh strankarskih političnih strani. Kot razumemo, premier vsebino točno določenih medijev, ki so opozicijski, opredeljuje za sovražni govor. Kot človek ima pravico, da podaja takšne vrednostne ocene. Kot premier pa gre predaleč, če s takšno izjavo pavšalno sugerira splošni obstoj sovražnega govora kot kaznivega dejanja v teh medijih. Ponavljamo, da tisto, kar deluje kot sovražna nastrojenost, po pravu pač še ni sovražni govor. Tisto, kar je sovražni govor in je lahko in tudi naj bo, oziroma celo mora biti preprečevano in preganjano kot sovražni govor, naj bo predmet dela pristojnih organov oblasti. Končno sodišč, Ustavnega sodišča in po potrebi ESČP. Ne sme pa to biti predmet premierjevih sugestij, razumljenih kot poduk in navodila oglaševalcem, katere medije naj izbirajo kot svoje poslovne partnerje. To je nekaj povsem drugega. Med drugim je politično nelegitimni in pravno nesprejemljivi pritisk na podjetja, do katerih ima država neposredni vpliv, če je v celoti, pretežno ali delno vključena kot lastnik ali nadzornik,

Pri svobodi izražanja je dopustno vse, kar ustava, zakonodaja in sodna veja oblasti ne opredelijo kot nedopustno. Vse drugo

je stvar strategij in taktik politike, njenih tehnik komuniciranja in politične etike. To pa je stvar ocene javnosti in volilnega telesa, ne premierjevega vplivanja. Če premier prečka ta rubikon, to ni dobro.

Po značaju 'sovražna' vsebina je lahko očitna, lahko pa je zadeva prejudiciranega subjektivnega vtisa. Takšna vsebin ni nekaj, kar bi človek, posebej pa predstavnik pravniškega učiteljskega poklica, kadarkoli – osebno – podpiral ali zagovarjal. A še vedno je del svobode izražanja. Takšno izražanje je predvsem predmet javnega odziva, kritike, medijske kritike, politične kritike, ostrih vrednostnih ocen in tudi odzivne uporabe objektivno žaljivih besed, ki so glede na kontekst sprejemljive. S poudarkom, da je vse to predmet svobode izražanja. In z njenim uresničevanjem se pogledi o tem v demokratični družbi tudi soočajo: ali vljudno, dostojno in bistro ali ostro, goreče in nespametno. A dokler izjave ne prestopijo meja, določenih s pravno doktrino in sodniškim pravotvorjem, so še vedno del svobode izražanja. In ta, kot rečeno, vključuje tudi ostre, zelo ostre li objektivno žaljive odzive. Tudi premierjeve. To pa je vendarle nekaj povsem drugega, kot premierjevo navodilo, skomunicirano kot pričakovanje in žuganje, koga naj se izključi iz poslovnih stikov med oglaševalci in mediji. S pomembnim poudarkom, da je svoboda delovanja medijev, ki jih upravlja opozicija, še večja in pravno še bolj varovana, kot to velja sicer. Enako velja za svobodo izražanja opozicijskih politikov.

Verjamemo, da je predsednik vlade mislil dobro. Vseeno misliti dobro preide v slab predlog, če se dobro mišljenje poskuša uresničevati s pretiranim posegom v svobodo drugega: tudi, kadar ta morda misli manj dobro. S poudarjeno opredelitvijo, da je v vseh medijih, seveda tudi v opozicijskih, znatno preveč objav, ko so takšno ali drugačno ustrahovanje, ščuvanje, preslepitev, zavajajoče prepričevanje ali neresnicoljubno naslavljanje javnosti. Vsemu temu nasprotujemo. Ob oceni kogarkoli, da je tega glede politike in prakse do tujcev v opozicijskih medijih preveč, to še

vedno ne utemeljuje te vrste pritiska premierja, tudi ne drugačno omejevanje svobode še dovoljenega političnega izražanja.

Zato predlagamo premierju, da z držo in delovanjem, izkazanim v zgoraj omenjenem »pozivu«, ravna bolj previdno, preudarno in tako, da ne bo sam prestopal meje svobodnega delovanja in izražanja, ki pritiče predsedniku vlade.

Dr. Andraž Teršek, dr. Matej Avbelj, dr. Jurij Toplak, dr. Jernej Letnar Černič”